

38. Tilastotoimisto

Yleistä

Kysymys tilastotoimiston tulevaisuudesta oli v. 1973 edelleen ajankohtainen. Kaupunginjohtajan asettama työryhmä ilmoitti 8.3. päivättyssä muistiossaan, ettei se ole ottanut kantaa tietokeskuksen ja tilastotoimiston yhdistämisen tarpeellisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen, vaan pyrkii löytämään ratkaisuja, joilla mahdollisimman hyvin vältettäisiin yhdistämisestä aiheutuvat haitat. Muistioon liittyi työryhmän sihteerin laatima ehdotus uuden viraston sekä tilasto- ja tutkimusneuvottelukunnan ohjesäännöiksi. Tilastoneuvottelukunta totesi muistiosta antamassaan lausunnossa 31.5. kysymyksen tulleen uuteen vaiheeseen kaupunginhallituksen asetettua komitean tarkistamaan kaupungin hallinto-organisaatiota koko laajuudessaan. Asiassa kertynyt aineisto lähetettiin komitealle ilman neuvottelukunnan kannanottoa.

Kansainvälinen yhteistyö. Kaupunginhallituksen kutsusta järjestettiin Kallion virastotalossa 12.—13.6. pohjoismainen kunnallistilastokeskus, johon osallistui Tanskasta 11, Norjasta yksi ja Suomesta 25 eli yht. 52 henkilöä sekä 20 osanottajien perheenjäsentä ym. Ohjelmassa oli esitelmii ja keskustelujä seuraavista aiheista: tilastolliset vuosikirjat, kansainvälisen kunnallistilastollisen yhdistyksen toiminta, väestöennusteet, kuntien tulostenusteet ja suunnitelma-alueitten tilastoynteesit sekä julkisuus ja salassapito tietoaajankautena (paneelikeskustelu).

Seudullisia tilastoja koskevia kysymyksiä

käsiteltiin HESYNin asettaman tilastoryhmän raportissa (pääkaupunkiseudun julkaisusarja 1973: I 2). Tilastoryhmän esityksestä asetettiin lähiajan tilastotarpeita kaavailemaan uusi tilastoryhmä, johon valittiin yliaktuaari Lassi Kivekäs ja työhön osallistui myös yliaktuaari Åke Saxén.

Tilastoneuvottelukunta

Neuvottelukunnan kokoonpano muuttui kertomusvuonna siten, että virastotutkija Inkeri Bensonin ja ekon. Erkki Hämäläisen tilalle tulivat organisaatiopääll. Pertti Forsström ja varat. Jorma Hämäläinen. Toimikunta kokoontui kertomusvuonna kerran (pöytäkirjassa oli 8 §).

Kaupunginhallitus hyväksyi tilastoneuvottelukunnan esityksen, jonka mukaan tilastojulkaisusarjaan kuuluvan »Terveys- ja sairaanhoito» -julkaisun jälkimmäinen osa lakkautetaan sekä sen tilalle perustetaan uusi julkaisusarja »Tilastollisia selvityksiä». Julkaisun alussa esitetään alasarjoina väestömuutoksia ja terveydenhuoltoa valaisevat selvitykset.

Henkilökunta

Vaihtuvuus. Kertomusvuonna siirtyi eläkkeelle aktuaari, tilastosihteerijä toimistoapulainen sekä palveluksesta erosi siirtyäkseen toiseen toimeen vt. aktuaari ja toimistoapu-

lainen. Virkoihin valittiin: aktuaari, vt. aktuaari, tilastosihteeri ja 2 toimistoapulaista.

HESYNin tutkimussihteeri Tapani Kesso erosi ja hänen tilalleen valittiin valtiot.kand. Hannu Kalajoki.

Kunniamerkit. Tstoapul. Aili Åströmille myönnettiin SVR M II ja tstoapul. Toini Kostiaiselle Helsinki-mitali. Suomen kaupunkiliiton mitalin 30 vuoden palveluksesta sai eläkkeelle siirtynyt vahtimest. Oskar Pettersson ja 20 vuoden palveluksesta tstoapul. Aili Åström.

Kokoukset, koulutustilaisuudet ym.

Toimistopäällikkö Karl-Erik Forsberg otti osaa Kansainvälisen tilastoinstituutin suurokokoukseen Wienissä, Kansainvälisen väestötutkimusorganisaation kokoukseen Liègesssä sekä Tietokeskuksen järjestämään johdon ATK-seminaariin Aulangolla. Pohjoismaiseen tilastokokoukseen Helsingissä ottivat osaa tstopääll. Forsberg, yliaktuaari Åke Saxén sekä kolme aktuaaria. Pohjoismaiseen väestösymposiumiin Tuusulassa osallistui yliaktuaari Åke Saxén sekä Rastorin ja Suomen tilastoseuran tilastoalan jatkokoulutuskurssiin Helsingissä aktuaari Kirsti Lappalainen.

Yhteistyöryhmät. Tilastotoimiston edustajana toimiston ja tietokeskuksen yhteistoimintasuunnittelutyöryhmässä oli yliaktuaari Osmo Viitaila, alueellisten väestöennusteiden menetelmää kehittävässä työryhmässä sekä asuntokannassa tapahtuvien muutosten seuranta-järjestelmää kehittävässä työryhmässä yliaktuaari Åke Saxén, päivähoitotarpeen tutkimusryhmässä tutkija Iris Järvenpää sekä terveydenhuollon tietojenkäsittelyä ja arkistointia suunnittelevassa työryhmässä aktuaari Anneli Pulkkinen.

Kurssit. Helsingin kaupungin järjestämiä kurseja suoritettiin seuraavasti: toimistopäällikköiden jatkoseminaariin osallistui yksi aktuaari, ATK peruskurssin suoritti neljä, kokous- ja neuvottelutaidon kurssin yksi,

palkanlaskijakurssin yksi, kunnallishallinnon kurssin neljä ja toimistotekniikan kurssin kolme henkilöä.

Julkaisu-toiminta

Toimintavuoden aikana valmistuivat seuraavat julkaisut:

pvm.

- 19.1. Terveyden- ja sairaanhoito, jälkimäinen osa, 1968—69
- 20.2. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1970
  - 6.6. Kunnalliskalenteri 1973
  - 11.6. Tilastollinen vuosikirja 1972
  - 12.6. Kommunalkalender 1973
  - 6.8. Helsingin kaupungin virastot ja laitokset 1970
  - 18.9. Kunnallinen asetuskokoelma 1972
  - 2.10. Kommunal författningssamling 1972
  - 5.11. Ulkomaan kauppa ja merenkulku 1972
  - 15.11. Terveyden- ja sairaanhoito 1972

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä» ilmestyi 12 vihkoa, joiden yhteinen sivumäärä oli 444 (ed.v. 424). Irtolehti-järjestelmää noudattaen julkaistiin edelleen Helsingin kaupungin säädöskokoelma sekä »Virastojen ja laitosten asiahakemisto».

Vuoden 1970 väestönlaskennan taulukot myöhästyivät tuntuvasti tilastokeskuksessa vallitsevan ATK-henkilöpulan takia. Tietojen saamiseksi mahdollisimman nopeasti käyttäjille ryhdyttiin taulukoita julkaisemaan irtolehti-järjestelmän muodossa sarjassa »Helsingin kaupungin tilasto VII 8».

Tutkimukset

HESYNin tilaama *pendelitutkimus* valmistui vuoden aikana. Edellisenä vuonna luovutetun aineiston pohjalta julkaistiin tilastollisissa kuukausitiedoissa (9/1973) yhteenveto. Pendeliliikenteeseen osallistuvien perheiden kulutusta ja pendelöinnin laajuutta ja struk-

tuuria väestölaskennan pohjalta kuvaava osatutkimus I luovutettiin tilaajalle kertomusvuonna.

Au-lasten olosuhteita valaisevasta tutkimuksesta valmistui ensimmäinen osa, joka selvitti au-isien olosuhteita ja heidän maksamiaan elatusapuja (Kuukausijulkaisu 12/1973).

Tekeillä olivat edelleen mm. *au-äitejä* koskevaan aineistoon liittyvät ja *moniongelma-perheitä* sekä *lasten kesänviettoa* koskevat tutkimukset.

Valtuustoaloitteen johdosta toimisto teki selvitykset kaupungin *väkiluvun* sekä kaupungin *oman työvoiman kehittämisestä*. Selvitykset julkaistiin sarjassa »Helsingin kaupunginvaltuuston asiakirjat»: Kaupunginhallituksen mietinnöt n:o 21/1973.

Kaupungin väkiluvun aleneminen melko vilkkaasta rakennustoiminnasta huolimatta oli merkki siitä, että asumisololoissa oli tapahtunut muutoksia. Asuntotuotanto-ohjelmasta 1974—78 ilmeni, että käsitykset asumisväljyyden ja siten myös väkiluvun tulevasta kehityksestä olivat ristiriitaisia. Tilastotoimisto valmisteli selvitystä *asuntojen käyttötarkoituksen muutoksesta* tilaamalla henkikirjasta tietoja huoneistoista, joissa oli asukkaita v. 1972 tai 1973, mutta ei molempina mainittuina vuosina. Myöhemmin toimisto sai tehtäväkseen kenttätutkimuksen suorittamisen tämän aineiston pohjalta sekä osatehtävän laajassa *väljyystutkimuksessa*.

Töölön *vanhusten palvelutarpeen* selvittäminen annettiin toimiston tehtäväksi huoltoviraston esityksestä.

Väestönlaskenta. Aikaisemmin valtio toimitti väestönlaskentoja vain joka kymmenes vuosi, jolloin Helsinki suoritti omat otoslaskentansa vuosina 1955 ja 1965. Koska tilastokeskus suunnitteli suppean, väestönlaskentaa vastaavan asunto- ja elinkeinotutkimuksen järjestämistä v. 1975, tilastotoimisto neuvotteli eräiden kaupungin muiden virastojen kanssa lisätietojen saannin tarpeesta mainitun valtion tutkimuksen yhteydessä.

Muu toiminta

Töiden rationalisointi. Kertomusvuonna tilastotoimisto luopui itse keräämästä aineistoa kaupungin viranhaltijoita ja heidän palkkojaan koskevaa tilastoa varten ja tilasi vastaavat tiedot tilastokeskuksesta, joka oli laajentanut kuntien viranhaltijoita koskevaa tilastoaan. Toimisto neuvotteli valtion viranomaisten kanssa myös ulkomaan kauppaa koskevan tilaston uudelleenjärjestämisestä.

Toimisto ja sen *reikäkorttiyksikkö* avustivat uusin tai laajennetuin tilastoin mm. eri hallintoelimiä ja laitoksia ym. seuraavasti:

- sosiaalilääkärin toimistolle tehtiin sen aineistoa koskevia yhdistelmiä
- sairaalapotilasaineistosta tehtiin useita erikoisselvityksiä mm. Marian sairaalan patologiselle osastolle, sairaalavirastolle ja lääkintöhallitukselle
- yhdistelmiä sairauslomista tehtiin Alkon tutkimustoimistolle
- rakennusohjelmatoimikunnalle laadittiin yhdistelmiä rakennustoiminnasta
- työtaturmista laadittiin yhdistelmiä henkilöasiainkeskukselle ja rakennusvirastolle
- viranhaltijoiden vaihtuvuudesta laadittiin selvityksiä henkilöasiainkeskukselle
- raittiuslautakunnalle tehtiin yhdistelmiä koululaisten tupakanpoltosta

Reikäkorttikoneyksikön koneitten kuoritus oli seuraava:

	% käytettävissä olevasta virka-ajasta	
	1972	1973
lajittelijat (2)	47	44
tabulaattori	59	58
repro	15	13

Toimisto antoi kertomusvuonna lisäksi *lausuntoja* eri asioista seuraavasti: kaupunginhallitukselle julkaisuluetteloiden laatimista koskevasta aloitteesta ja lasten päivähoitokomitean mietinnöstä sekä kaupungin elin-

keinokomitealle Helsinkiin soveltuvia toimialoja koskevasta muistiosta, HESYNille tutkimusohjelmasta sekä tilastokeskukselle työvoimatiedustelun uudistamisesta.

Tilapäisille asiakkaille annettiin *erilaisia tietoja* mm. Jyväskylän yliopistolle kuvaus tilastotutkijan toimesta, Uudenmaan sydäntautiyhdistykselle verenkiertoelinten sairauksiin kuolleista sekä Svenska folkpartietille Helsingin ruotsinkielisestä väestöstä.

Hankinnat ja talous

Kertomusvuonna hankittiin sähkökirjotuskone, viisi elektronista laskukonetta ja tukituoli. Uudishankintojen yhteisarvo oli 7 258 (ed.v. 6 219) mk.

Kirjaston nidosten lukumäärä lisääntyi kertomusvuonna 1 258:lla (ed.v. 1 098), johon sisältyi julkaisujen vaihtosopimuksen perusteella vastaanotettuja, lahjaksi saatuja sekä ostamalla hankittuja julkaisuja. Kirjastosta lainattiin kuuttia vastaan 812 teosta ja 96 arkistoasiakirjaa (590 ja 120). Tutkijain lukusalikäyntejä oli 176 (270).

Lähetysten lukumäärä oli 10 756 (ed.v. 13 297).

Toimiston *tulot* toiminnasta olivat 10 897 (6 982) mk. Sairausvakuutuskorvauksia kerätyi 7 121 (8 873) mk.

Määrärahoja oli talousarviossa varattu 2 191 300 mk, siirto- ja lisämäärärahat mukaan lukien oli käytettävissä yht. 2 522 900 mk. *Menot* olivat 2 373 000 mk.